
Dvojni način financiranja prenove stavbne dediščine in Ljubljanski grad

Author(s): Majda FRELIH RIBIČ and Dušan KRAMBERGER

Source: *Urbani Izziv*, No. 16/17, PRENOVA (oktober 1991 / October 1991), pp. 39-40

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180569>

Accessed: 10-10-2018 08:07 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Majda FRELIH RIBIČ, Dušan KRAMBERGER

Dvojni način financiranja preнове stavbne dediščine in Ljubljanski grad

V času, ko je želja po celovitih prenovah in funkcionalnem oživljanju spomeniške arhitekture vedno več, denarja pa vedno manj, se čedalje ostreje postavlja vprašanje, na kakšen način zaščititi kulturne vrednote pred ozko ekonomsko logiko investitorjev. Tokrat se bomo dotaknili le možnosti, ki jih ponuja selektiven pristop k zagotavljanju finančnih sredstev.

Eden temeljnih interesov družbe in posameznikov je, da se človeška materialna kultura ohranja in varuje v skladu z normami spomeniške stroke kot kulturna in civilizacijska dobrina, namenjena vsem in vsakomur, ki je voljan in sposoben sprejemati njeno govorico in sporočilo.

Vse države, ki so podpisale mednarodne listine in konvencije o ohranjanju kulturne dediščine, s svojo finančno politiko načeloma ščitijo spomenike. Obstajajo samo razlike v možnostih in oblikah. Medtem ko so se v vzhodnoevropskih državah za obnovo spomenikov odmerjala večinoma planska proračunska sredstva, pa se v zahodnem svetu to področje rešuje veliko bolj strukturirano, vključujoč razen proračunskih odmerkov številne sklade in dotacije, samoprispevke, davčne olajšave in druge učinkovito dodelane finančne instrumente v korist ohranjanju in razvoju dediščine in spomenikov.

Medtem ko so nekatere vrste spomenikov že po naravi omejene samo na svojo spomeniško funkcijo (npr. arheološki objekti in prezentacije, različne sakralne arhitekture itd.), pa se drugim vrstam lahko namenijo in dodajajo poleg spomeniške funkcije tudi druge vsebine in aktivnejša vloga. Že nekaj desetletij je aktualna doktrina, po kateri je vključevanje spomenikov in kulturne

dediščine v sodobno življenje najboljše zagotovilo za njihov prihodnji obstoj. Kljub nevarnim čerem in omejitvam ta usmeritev še vedno ni presežena.

Med družbenim interesom ohranjanja in urejanja spomenika in njegove spomeniške vsebine ter usposabljanjem spomenika za konkretno programirano funkcijo se vzpostavlja obvezujoče zaporedje "sine qua non". Spomenik mora biti najprej urejen in prezentiran kot spomenik, šele potem se lahko usposobi za določen namen.

Med obema komponentama revitalizacije poteka tudi ločnica glede načina financiranja, ločnica med skupnim družbenim vložkom na eni strani in investitorskim deležem za posamezne konkretne programe na drugi. Tej temeljni zasnovi, ki lahko seveda implicira številne različice znotraj raznih okolij in sistemov, je sledila - vsaj v obrisih - tudi domača zakonodaja. Prav to zahtevno poglavje varstva pa čaka v novih razmerah na temeljite, učinkovito razčlenjene opredelitve.

Način financiranja zadnje etape preнове Ljubljanskega gradu je bil izbran in načrtovan natanko v opisani dvojnosti investitorstva za dvoje različnih urejevalskih področij na spomeniku.

Skupna (družbena, proračunska) vlaganja so namenjena celoviti sanaciji gradu, njegovi spomeniški predstavitvi, nujni komunalni opremini in tistim servisnim ureditvam v dvoetažnem vgrajenem prostoru pod dvoriščem in v neposredni okolici gradu, ki so temeljno ogrodje celotne zasnove, saj razbremenjujejo zgodovinski in spomeniški grajski prostor (dvorane in druge prostore znotraj traktov ter dvorišče) vseh motečih utilitarnih pritiskov in ureditev in ga

po drugi strani usposabljaajo za brezhibno funkcionalno oživitev. Mesto Ljubljana tako zadrži popolno lastništvo nad Gradom in suvereno razpolaga s površinami, ki so vredne več zaradi svojih spomeniških vrednot in infrastrukturne opremljenosti.

Šele v tej fazi se lahko pojavijo sredstva individualnih vlagateljev kot najemnikov prostorov na Gradu. Vstop investitorskega denarja za dokončanje in funkcionalno realizacijo programov (muzej, galerija in druge oblike kulture, prireditveni prostori, gostinstvo, trgovina) je bil torej časovno, lokacijsko in operativno določen s celotnim izvedbenim načrtom in njegovo operacionalizacijo. Finančni vložek omogoča torej investitorjevo prisotnost na oživiljenem Gradu sploh, velikost površin, ki jih zaseda, program, ki ga izvaja, in dolžino najemne dobe, nikakor pa ne participiranja v lastništvu nad spomenikom.

Posamezni trakti Ljubljanskega gradu so bili oz. bodo statično sanirani in spomeniško prezentirani ob različnih časih. Spomenik je velik in problemi so kompleksni. Vendar znotraj posameznega trakta zgoraj

opisanega zaporedja faz ni mogoče spreminjati ali načrtovanega toka prenove prehitovati brez škodljivih posledic za celotni programski koncept.

Obnovljeni peterokotni stolp, dela na traktih J in K, v kapeli, tlakovana polovica grajskega dvorišča, izjemno pomembni rezultati arheoloških raziskav, gradbeno skoraj dokončan servisni objekt pod dvoriščem z lapidariji, kvaliteta opravljenih del in z gledna spomeniška prezentacija so vidni uspehi zadnjega obdobja prenove Ljubljanskega gradu in dokaz o pravilnosti dvofaznega financiranja, ki so ga ogrozile šele resnično težke razmere v zadnjem letu.

Majda Frelj Ribič, dipl. um. zgod.,
Dušan Kramberger, dipl. inž. arh., Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Ljubljana.

Opomba: Obravnavana tematika je navadno skrita v člankih o menedžmentu. Opozarjamo pa na izvrstno publikacijo J. Taboroffa Conservation and Management of Cultural Patrimony in the Mediterranean Region, ki jo je leta 1990 objavila Svetovna banka kot delovno gradivo št. 6 v okviru Programa za okolje za Sredozemlje.